

5.3.2019

EOAK/4998/2018

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Notari Sanna-Kaisa Frantti

LAHDEN KAUPUNGIN SIVISTYSTOIMIALA

Tarkastuspöytäkirja

Aika 2.10.2018, iltapäivä

Kohde: Lahden kaupungin sivistystoimiala

Läsnä: Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia

apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen
vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Piatta Skottman-Kivelä
vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha-Pekka Konttinen
notari Sanna-Kaisa Frantti

Sivistystoimiala

sivistysjohtaja Tuula Granqvist
perusopetuksen aluepäällikkö Matti Saarela
seudullisen kehittämisen kehittämisspäällikkö Anjariitta Carlson
opiskeluhuollon palvelupäällikkö Eija Kinnunen
opetuksen palvelupäällikkö Johanna Saastamoinen
päivähoitojohtaja Mika Harju
nuorisotoimenjohtaja Jouni Kivilahti
kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen suunnittelija Pasi Salmi
opetus- ja kasvatusjohtaja Lassi Kilponen

1 Tarkastuskäynnin tarkoitus

Tarkastuskäynnin tarkoituksena oli tutustua Lahden sivistystoimialan toimintaan ja seudulliseen yhteistyöhön sekä sivistystoimialan palvelujen kehittämiseen. Tämä tarkastus liittyy samana aamupäivänä tehtyyn Lahden Kivimaan peruskoulun tarkastuskäyntiin (EOAK/4997/2018).

2 Tarkastuksen kulku ja keskustelunaiheet

Kivimaan peruskoulun tarkastuksen jälkeen siirryttiin Lahden kaupungintalolle sivistystoimialan vierailulle. Keskustelua käytiin ennalta ilmoitettujen keskusteluteemojen eli nuorisotyö, varhaiskasvatus ja perusopetus pohjalta. Tarkastuksen ohjelma ja saatu esitysmateriaali ovat pöytäkirjan liitteenä.

3 Keskustelussa esiin tullutta

Oikeusasiamiehen kanslian puolelta esiteltiin oikeusasiamiehen tehtäviä ja toimivaltaa sekä Lahden sivistyspalveluja koskevia kanteluratkaisuja. Puutteista eri kuntien sivistystoimen hallintomenettelyssä, päätöksenteossa ja hyvän hallinnon kysymyksissä tulee suhteessa paljon kanteluita oikeusasiamiehelle. Lahden sivistystoimialan puolelta pidettiin tärkeänä, että tarvittaessa päätöksentekoon saa tukea kaupungin lakipalveluista.

Lahden kaupungin sivistystoimiala on tällä hetkellä kaupungin suurin toimiala sosiaali- ja terveyspalveluiden siirryttyä Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymälle, jonka kanssa yhteistyössä toteutetaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteitä. Lahden perusopetus-, varhaiskasvatus- ja nuorisopalvelut tekevät yhdessä lasten ja nuorten moniammatillista hyvinvointityötä.

Lahden kaupungissa taloutta on tiukennettu ja myös tuntikehystä on jouduttu leikkaamaan. Lahden sivistystoimiala koordinoi sivistyspalvelujen seudullista kehittämistä. Yhteistyöverkoston muodostavat Asikkalan, Hartolan, Heinolan, Hollolan, Kärkölan, Lahden, Orimattilan, Padasjoen ja Sysmän kunnat. Alueella on järjestetty vuonna 2018 esi- ja perusopetuksen arviointikysely ja vuonna 2019 järjestetään varhaiskasvatuksen arviointikysely.

Lahden nuorisopalvelut järjestää nuorten työllisyyspalveluita, vapaa-ajan toimintaa ja tukea haastaviin elämäntilanteisiin. *Nuorisopalveluissa oli 2017* lähes 230 000 asiakaskäyntiä. Lahden kaupunki on lisäksi palkannut 8 koulunuorisotyöntekijää, näin jokaisessa yläkoulussa on oma nuorisotyöntekijä. Ohjaamo Lahti on tarkoitettu 17–29-vuotiaille, ja siellä on mm. nuorten työllisyyspalveluja saman katon alla. Haasteeksi on koettu muun muassa toisen asteen opiskelijoiden korkea keskeyttämisprosentti ja lähipoliisitoiminnan lopettaminen.

Lahdessa on alle kouluikäisiä lapsia lähes 8 300. Vuoden 2018 aikana Lahdessa otettiin käyttöön *varhaiskasvatuksen* palveluseteli sekä palautettiin täysimääräinen subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus. Varhaiskasvatuksen erityisopettajien ja perhepäivähoitajien rekrytoinnissa on haasteita. Lahden varhaiskasvatuspalveluissa tarjotaan psykologipalveluita.

Lapsista 12 % (488) on monikulttuurisia ja kotikieliä on yhteensä 53. Lahti järjestää esiopetusta kansainvälistä suojelua hakeville lapsille. Varhaiskasvatusta ei heille järjestetä.

Varhaiskasvatuslain (540/2018) 4 §:n mukaan varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä tai tuotettaessa ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Saman lain 6 §:n 3 momentin mukaan kiireellisissä tapauksissa tai olosuhteiden muutoin niin vaatiessa kunnan on huolehdittava varhaiskasvatuksen järjestämisestä muullekin kunnassa oleskelevalle lapselle kuin kunnan asukkaalle.

Todettakoon, että käsitellessään hallituksen esitystä sanotuksi laiksi eduskunnan sivistysvaliokunta totesi (SiVM 5/2018 vp – HE 40/2018 vp), että uudessa varhaiskasvatuslaissa lapsen etu korostuu näkyvästi varhaiskasvatuksen järjestämistä sekä lain tulkintaa ohjaavana yleisenä periaatteena. Valiokunta piti erittäin tärkeänä, että erikseen selvitetään niiden kunnassa oleskelevien lasten oikeus varhaiskasvatukseen, joilla ei ole kotikuntaa ja joilla ei ole kyse tilapäisestä hyvin lyhytaikaisesta oleskelusta.

Mietinnössä todetaan, että voimassa olleen sääntelyn perusteella on näiden lasten oikeutta varhaiskasvatukseen pidetty tulkinnanvaraisena, eikä käsiteltävänä ollut lakiehdotus tuo selvyyttä asiaan. Tämä koskee esimerkiksi lapsia, joiden osalta turvapaikanhaku- tai oleskelulupaprosessi on syystä tai toisesta kesken, sekä muita erityisen haavoittuvassa asemassa olevia lapsia.

Varhaiskasvatuksen tiloissa on ollut sisäilmaongelmia ja tällä hetkellä noin 300 lasta on väistötiloissa. Tiloja seurataan koko ajan ja esteettömyys otetaan huomioon.

Perusopetusta järjestetään Lahdessa noin 10 300 oppilaalle kaupungin 25 peruskoulussa. Keskusteltiin muun muassa erityisen tuen ja muiden hallintopäätösten laatimisesta, TVT:n ja omien mobiililaitteiden käytöstä, opiskeluhuollon resursseista sekä sivistystoimialan toimenpiteistä pitkiin koulupoissaoloihin puuttumiseksi.

4 Toimenpiteet

Tarkastus ei antanut apulaisoikeusasiamiehelle aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Sanna-Kaisa Frantti
notaari